

DEBATT

Alla filosofer är inte verklighetsfrämmande

Det ligger något ironiskt i att Sibelius valt att kritisera filosoferna för deras bristande vetenskapsintresse just i *Ikaros*, en tidskrift om vetenskap som till stor del redigeras av filosofer.

Sibelius antyder att dagens filosofer saknar verklighetskontakt. Den beskyllningen träffar säkert många filosofer, för vilka filosofin utvecklats till en långt driven teknisk färdighet eller till ett abstrakt begreppsspel utan beröring med konkreta livsfrågor, men den träffar ingalunda alla. Till undantagen hör, enligt min åsikt, bland annat filosoferna vid Åbo Akademi, något man lätt kan konstatera t.ex. genom att bekanta sig med de avhandlingar som skrivits i ämnet.

Sibelius verkar vara upprörd över tillståndet i filosofin, men jag är inte helt klar över vad som gör honom upprörd. Han tillgriper *ad hominem*-argument

en undersökning görs och frågan om undersökningens logiska karaktär. Det senare innebär t.ex. att det är en skillnad mellan att försöka klargöra vad man menar med att tala om "sjukdomsorsak" och att ta reda på vad som förorsakar en viss sjukdom. Man kan lika litet bli på det klara över *orsaksbegreppets* innebörd genom att söka orsaker till en sjukdom, som man kan upptäcka sjukdomens orsaker genom att reflektera över begreppet orsak. *Kort sagt: reflektion är en sak, observation en annan.* Däremot görs båda typerna av undersökning ofta i nära samband med varandra. Många av de tänkare Sibelius nämner, av vilka en del idag skulle kallas filosofer, andra skulle kallas vetenskapsmän, sysslade med frågor av båda slagen. Det är knappast möjligt att bedriva empirisk forskning i någon betydande omfattning utan att ställas inför begreppsliga frågor. (Att tala om en demarkationslinje mellan

.....

"Om jag räknar mina höns, är hönsen empiriska eller matematiska?"

.....

(påstående om motparten i stället för saklig argumentation): han karakteriserar mig som en "wittgensteinian", hävdar att jag vill ge mig själv rätten att inte befatta mig med modern matematik och att jag ser på vetenskap och matematik inom en inte bara ovetenskaplig utan rentav antivetenskaplig tradition skapad av filosofistudenter (obs!) som missförstått Wittgenstein; mina resonemang ger, säger han, prov på en igelkottsattityd. (Sibelius understryker att han inte har något emot mig personligen, han antyder bara att jag är en dålig filosof.)

Jag lämnar den här sidan av diskussionen därhän. Läsaren förstår säkert att ett *ad hominem*-argument ingenting bevisar: även om Sibelius skulle ha rätt i sina tillvitelser (vars sanningsvärde hur som helst inte är lätt att avgöra), så är det ändå möjligt att det är jag som har rätt i sakfrågan, och att det alltså är Sibelius som är förvirrad.

Vad har då Sibelius att anföra i sak? Han hävdar att *enskilda fall* är empiriska. Det påståendet förstår jag inte: det är undersökningar som är empiriska respektive begreppsliga, inte undersökningens objekt. (Ifall jag räknar mina höns, är hönsen empiriska eller matematiska?)

Sibelius resonemang bygger på att han inte hunnit eller velat (jag spekulerar inte om vilket) notera den distinktion jag gjorde mellan filosofi som institution och som metod. För att förtydliga: det är viktigt att skilja mellan frågan inom vilka institutionella ramar

filosofi och vetenskap som Sibelius gör är därför vilseledande.) Håller man distinktionen mellan institution och metod i minnet blir det emellertid inte mycket kvar av Sibelius argument.

Jag vet inte på vad Sibelius grundar sitt påstående att dagens filosofer inte är intresserade av vetenskap eller står i kontakt med den konkreta verkligheten. Filosofer som ägnar sig åt fysikens filosofi är vanligen intresserade av samtida fysik. Andra filosofer är intresserade av andra vetenskaper, eller av etik, konst, religion, politik osv.

Sibelius kan däremot ha rätt i att många filosofer finner det mera lockande att debattera med filosofer än att föra en dialog med forskare i andra discipliner. Å andra sidan är empiriska vetenskapsidkare ofta ointresserade av begreppsliga och metodologiska frågor: de är otåliga att få börja mäta och räkna utan att göra klart för sig vad det är de ska mäta och räkna, eller varför. Om det är detta Sibelius vill kritisera så är vi kanske överens.

Lars Hertzberg
Professor emeritus i filosofi
vid Åbo Akademi

